

KAZALIŠNO-KONCERTNA DVORANA *IVANA BRLIĆ-MAŽURANIĆ*
I
FRANJEVAČKI SAMOSTAN U SLAVONSKOM BRODU

Koncert



Kazališno-koncertna dvorana



ZAGREBAČKI KOMORNI ORKESTAR

Sezona 2025./2026.

Nedjelja, 26. travnja 2026.
Crkva Presvetog Trojstva, 19:30 sati

PROGRAM

Marin Goleminov: Pet komada za gudački orkestar

La moisson
La dance

Dirigenticica: Petromila Jakas

Johann Sebastian Bach: Koncert za dvije violine u d-molu, BWV 1043

Vivace
Largo ma non tanto
Allegro

Solistice: Naomi Konforta, violina
Petromila Jakas, violina

Krsto Odak: Passacaglia za gudački orkestar

Antonio Vivaldi: Koncert za gudački orkestar u c-molu, RV 118

Allegro
Largo
Allegro

Jules Massenet: *Meditacija*, iz opere *Thaïs*

Solistica: Naomi Konforta, violina

Leoš Janáček: Suita za gudački orkestar

Moderato
Adagio
Andante con moto
Presto
Adagio
Andante

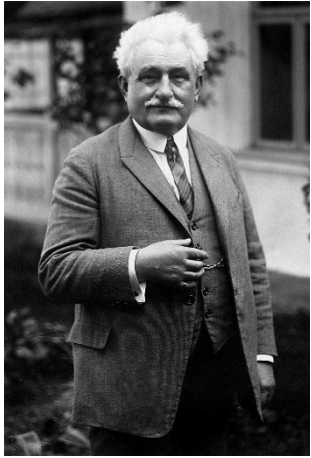


Zagrebački violinisti Mladen Dervenkar i Marko Mađarić okupili su 2004. godine petnaest mladih vrhunski obrazovanih gudača s Muzičke akademije u Zagrebu i nanovo pokrenuli **Zagrebački komorni orkestar**, koji je Rudolf Matz okupio još davne 1937. godine s idejom nastavka tradicije zagrebačke violinističke škole.

Kvaliteta dosadašnjeg djelovanja ZKO-a prepoznata je u suradnji sa solistima poput Maxima Fedotova, Monike Leskovar, Galine Petrove, François Weigela i drugih umjetnika. Orkestru su značajno doprinijeli dosadašnji voditelji Diane Pascal, Tonko Ninić i Orest Shourgot. Orkestar danas s velikim uspjehom djeluje pod vodstvom Petromile Marice Jakas.

Kroz međunarodni Festival Musica Maxima te brojne koncerte i gostovanja, Zagrebački komorni orkestar sa svojim prijateljima glazbenicima iz cijelog svijeta pokušava dodatno potaknuti ljubav prema klasičnoj glazbi. Posebnu važnost za ZKO ima trajna suradnja i prijateljstvo s ruskim virtuozom Maximom Fedotovim, koji je od samog početka djelovanja orkestra počasni voditelj, a od 2009. godine i umjetnički direktor međunarodnog Festivala Musica Maxima u organizaciji Zagrebačkog komornog orkestra.

Dosadašnja suradnja rezultirala je gostovanjem glazbenih velikana poput Davida Geringasa, Aiman Mussakhajayeva, Eldara Saporayeva, Elene Denisove, Frédérica Moreaua, Elizabeth Pitcairn, Caroline Adomeit, Dore Schwarzberg-Romanov, Luza Leskowitza, Alexeia Kornienka, Stjepana Hausera, Marije Vidović, Eunsil Kang, Rubena Dalibaltayana te mnogih drugih.



Leoš Janáček (1854. – 1928.) istaknuti je češki skladatelj, prvenstveno poznat i cijenjen u povijesti glazbe kao operni skladatelj. Uz različite vokalne skladbe crkvene i svjetovne provenijencije, manji dio njegova opusa pripada isključivo instrumentalnoj glazbi. Janáček je rođen u glazbeničkoj obitelji, budući da su i djed i otac bili učitelji i orguljaši.

Nakon Dvořáka i Smetane koji su obilježili drugu polovicu 19. stoljeća, Janáček je najistaknutiji predstavnik sljedećeg naraštaja čeških skladatelja koji se svojim glazbenim izrazom upisao među predstavnike europske glazbene moderne na prijelazu u 20. stoljeće.

Suitu za gudače Janáček je skladao kao dvadesettrogodišnjak, na samim počecima izgradnje vlastitoga glazbenog stila, kada je uzore nalazio u romantičarskom jeziku Antonina Dvořáka i partiturama Ludwiga van Beethovena koje su mu služile poput metodičkih priručnika. Bile su to godine studiranja u Pragu, za Janáčeka vrlo teške, o čemu zorno svjedoči činjenica da je, u nedostatku klavira, bio primoran vježbati na klavijaturi iscrtanoj na radnom stolu. Pri kraju studija orgulja u Pragu Janáček se zaposlio kao zborovođa i dirigent Filharmonijskoga glazbenog društva u Brnu. Nekoliko mjeseci kasnije skladao je suitu, a nakon što ju je pokazao kolegama, skladba je prouzročena 2. prosinca 1877. godine pod skladateljevim ravnanjem.

Janáček je namjeravao nasloviti stavke prema nazivima stavaka barokne suite (Preludij, Allemande, Sarabanda, Scherzo, Air i Finale). Međutim, odustao je od toga nakon što je uvidio da ga je glazbeno nadahnuće odvelo dalje od početnih stilizirano-plesnih baroknih uzora.

Mirta Špoljarić

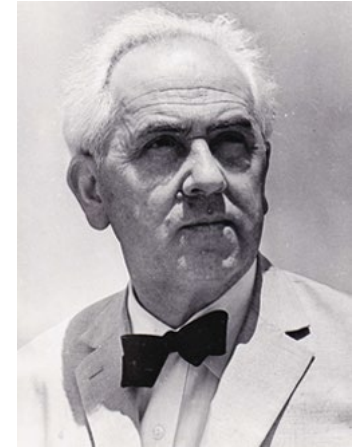
Bugarski skladatelj i dirigent **Marin Goleminov** (1908. – 2000.) ostavio je značajan trag u razvoju glazbene kulture svoje domovine. Studirao je u Sofiji i Parizu, usavršavao se u Münchenu, a nakon što se vratio u Bugarsku preuzeo je niz važnih glazbeničkih dužnosti.

Svirao je u Avramov kvartetu, bio je među osnivačima komornog orkestra Radio Sofije i njegov prvi dirigent. Više od četiri desetljeća radio je kao profesor na Državnoj muzičkoj akademiji. U razdoblju od 1954. do 1956. godine bio je rektor Akademije, a u periodu od 1965. do 1967. godine ravnatelj Sofijske opere.

Opus Marina Goleminova pokazuje da je riječ o skladatelju koji je najčešće težio združivanju folklornih elemenata i povijesno-nacionalne tematike s umjetničkim glazbenim izrazom i tradicionalnim formama klasične glazbe. Slijedio je ideje nacionalnog smjera u bugarskoj glazbi. Skladao je opere i balete, orkestralna i komorna djela, četiri simfonije i osam gudačkih kvarteta, koncerte za različite instrumente te je objavio četiri glazbeno-teorijska priručnika. Pet komada, ili skica, za gudače skladao je 1952. godine zamislivši ciklus u formi suite. *La moisson* (Žetva) i *La dance* (Ples) dio su ciklusa koji nosi u sebi očite programne konotacije.

Kada je 1723. godine **Johann Sebastian Bach** (1685. – 1750.) prihvatio dužnost kantora u Leipzigu, znao je da će takva odluka imati značajne posljedice na njegovo stvaralaštvo. Gotovo u potpunosti morao se posvetiti sakralnom glazbenom stvaralaštvu kako bi uspio uvijek novom glazbom oplemeniti misne svečanosti leipziških crkava te brinuti za sve organizacijske aspekte crkvenoga glazbenog života.

Međutim, kada je 1729. godine preuzeo mjesto voditelja leipziškog *Colegium musicum*, radeći s tim poluprofesionalnim orkestrom, ali vrlo dobrim instrumentalistima, Bachu se otvorila mogućnost da se intenzivnije vrati skladateljskim aktivnostima koje su obilježile njegovo djelovanje u Köthenu. Naime, još u Weimaru između 1708. i 1717. godine Bach je radio kao orguljaš, komorni glazbenik i koncertni majstor dvorskog komornog orkestra, a potom je u Köthenu produbio svoje bavljenje instrumentalnom glazbom postavši *Kapellmeister* na köthenskom dvoru.



Koncert za dvije violine u d-molu, BWV 1043, skladan je oko 1730. godine. Vjerojatno je nastao za izvedbu na jednom od koncerata *Colegium musicuma* u Zimmermanovoj kavani, budući da u ono vrijeme još nije bilo pravih koncertnih dvorana. Dvostruki violinski koncert ubrzo je sam skladatelj preradio u koncert za dva čembala (BWV 1062). Obradivanje vlastitih ili tuđih djela ili glazbenih ideja bila je uobičajena praksa baroknoga doba koja je skladateljima, pa tako i Bachu, omogućavala da uče i razumijevaju glazbu svoga vremena. "Ljepotu Bachova umjetničkog izraza", rekao bi Viktor Žmegač, "treba shvatiti apsolutno, bez obzira na karakter posve određenoga konteksta".



Kao osamnaestogodišnji mladić **Krsto Odak** (1888. – 1965.) stupio je u novicijat na Visovcu, obukao fratarsku halju i uzeo redovničko ime fra Konrad. Godine 1912. se zareadio za svećenika, a čitavo to vrijeme nije odustajao od učenja glazbe. Žudnja za glazbom stalno ga je pratila, no nadređeni mu nisu dopuštali da formalno upiše studij glazbe. Osobna drama i pobuna završila je pismom 16. ožujka 1919. godine, kada je nadređenima javio da odlazi u Prag, i odgovorom provincijala, koji ga je tri dana kasnije suspendirao od župničke službe i svećeničkog reda. Srećom, Odak je otišao u Prag, sa diplomom se vratio na zagrebačku Muzičku akademiju gdje je ostao predavati do umirovljenja 1961. godine, ostavivši upečatljiv trag u povijesti hrvatske glazbe.

Passacaglia je varijacijski oblik tipičan za instrumentalnu glazbu baroknog razdoblja koji se temelji na kontinuiranom iznošenju teme u basu, iznad koje se u ostalim dionicama granaju polifone varijacije, svaki put na nov i drukčiji način. Krsto Odak je skladao dvije takovrsne skladbe. Prva *Passacaglia*, op. 34c, napisana je izvorno za orgulje. Na partituri je skladatelj zapisao da ju je dovršio 3. veljače 1938. godine u Zagrebu te je crvenom olovkom dopisao posvetu "prijatelju umjetniku Čedi Duganu", orguljašu, pijanistu, zborovođi i liječniku.

Iste godine Odak ju je preradio i instrumentirao za gudački orkestar, odredio kao op. 35, ali je njezina partitura tiskana tek 1957. godine. No, u toj varijanti postala je jedno od njegovih najpoznatijih i najizvođenijih djela. Rad na orkestralnoj verziji prve potaknuo je Odaka na skladanje druge *Passacaglie*, op. 63, koju je napisao za simfonijski orkestar te dovršio 4. veljače 1956. godine.

Skladao je više od petsto baroknih koncerata, od toga oko 350 za solistički instrument i gudački orkestar, a od toga, pak, više od 230 za violinu i gudače. Iako je najviše poznat upravo po koncertima za violinu, **Antonio Vivaldi** (1678. – 1741.) pisao ih je i za brojne druge solističke instrumente, potom četrdesetak

dvostrukih, tridesetak trostrukih i višestrukih koncerata, a naposljetku i šezdesetak gudačkih koncerata bez solista. Standardiziravši njihov trostavačni oblik (s rasporedom stavaka brzi-polagani-brzi) i skladateljski postupak *ritornella*, Vivaldi je svojim koncertima značajno utjecao na daljnji razvoj ovoga žanra.

Koncerti za više solista bili su vrlo česti u baroknom razdoblju, razvijajući se iz prakse *concerta grossa* u čijoj formi su se "nadmetali" *tutti* (cijeli orkestar) i *concertino* (grupa solista). Među više desetaka dvostrukih koncerata iz pera Vivaldija potekla su i tri koncerta za violinu, violončelo i gudače.

Koncert za gudački orkestar, RV 118, Antonija Vivaldija jedan je od nekoliko desetaka sličnih koncerata u skladateljevu opsežnom opusu. Većina ih je u durskim tonalitetima, no ovaj koncert skladan je u c-molu. Ipak, zadržava uobičajenu trostavačnu strukturu temeljenu na kontrastnom rasporedu tempa.

Jules Massenet (1842. – 1912.) najpoznatiji je kao autor opera, iako ne treba zaboraviti da je pisao i balete, orkestralna djela, među kojima sedam orkestralnih suita, nekoliko oratorija, glazbu za kazališne predstave, otprilike 250 solo pjesama te samo jedan klavirski koncert. Za života bio je jedan od najcjenjenijih francuskih skladatelja te istaknuti profesor na Pariškom konzervatoriju.

Iako danas nije poznata kao njegove *Manon* ili *Werther*, Massenetova opera *Thaïs* smatra se jednim od njegovih najznačajnijih djela. Praizvedena je 1894. godine u Pariškoj operi, a njezin mistični, orijentalni karakter i fantastična orkestracija donijele su Massenetu dobre kritike. Vjerojatno je zbog toga *Meditacija*, orkestralni međustavak između drugoga i trećega čina opere *Thaïs*, uspjela izaći iz svoga izvornog konteksta i postati najpoznatije Massenetovo instrumentalno djelo koje se održalo na koncertnim repertoarima.

Svojom prozračnom melodijom dugoga daha, koju nosi violina solo uz pratnju orkestra, *Meditacija* simbolizira osvješćivanje Thaïs. Nakon pojavljivanja u međustavku, tema *Meditacije* vraća se još nekoliko puta te kulminira u konačnom duetu između prekrasne kurtizane Thaïs i svećenika Athanaëla koji ju želi preobratiti na kršćanstvo, a kada to učini, shvati da ju je zauvijek izgubio.

